

अहभागितामूलक हचुल्टिम् स्हेड्छा टिम्

नेपाल्टि मोककोन् हचुल्थासे घोकिन्सि हचुल्टिम् ओछा वे
डाङ् - १०

तेवा

संवैधानिक संवाद केन्द्र

घिक्छा संस्करण : २०६५ साल

प्रतिलिपि याइताम © संवैधानिक संवाद केन्द्रता मोक्कोन सुरक्षित मुला । सामग्रीला स्रोतला रूपरी संवैधानिक संवाद केन्द्रथोरी साभार पाइसीमान् छोइआतावा गेताइला लागि चु छोयाईला भो जुगु धोसी:तेवा थेन/वा अनुवाद लावारी खाम्सेला मुला । थे धोसी:तेवा थेन/वा अनुवादला घि प्रति संवैधानिक संवाद केन्द्रता उपलब्ध लातोसेता मुला ।

भ्योवा थेन छिवा

प्रिन्ट प्वाइन्ट पब्लिसिड, त्रिपुरेश्वर, याम्बु ।

ल्हाना जानकारी वा चु छोयाईला लागि चुधिला ठेगानारी सम्पर्क थानस्युगो

संवैधानिक संवाद केन्द्र

सोम्छा थेन व्लिच्छा तल्ला, अल्फा वेटा कम्प्लेक्स, बुद्धनगर, याम्बु

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६ / ४७८५४८६ / ४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

सहभागितामूलक ह्युल्टिम् स्हेड्बा ठिम्

डाड् - १०

सहश्रागितामुनक ह्युलटिम् स्हेड्बा टिम्	१
ह्युलटिम्सश्रा बिबा तिला हिन्ना ?	१
सहश्रागितामुनक ह्युलटिम् स्हेड्बा गेताड् तिला हिन्ना ?	२
ह्युलटिम्सश्राव्याम् ह्युलटिम्ला मस्यौदा सोबा व्ये टिम्जुगु तिला-तिला हिन्ना ?	२
ह्युलटिम् सोबारि जनताला सेम् ख्रासड्लासि प्रतिविम्वित् लाबारि ख्राम्ला ?	३
ह्युलटिम्दा ख्रासड्लासि अन्तिम २५ पिन्मुला ?	४
ह्युलटिम्ला मस्यौदा सोबारि जनसहश्रागितादा व्हेना लाबारि ख्रासड्बा विधिजुगु प्रयोष लाबारि ख्राम्ला ?	५
नागरिकजुशुला योगदान्दा ह्युलटिम्सश्रासे ख्रासड्लासि धाहा याड्बारि ख्राम्ला ?	६
ह्युलटिम् स्हेड्बा ताम्रि नैपालला दौड्सब् ख्रासड्बा मुला ?	६
ह्युलटिम् स्हेड्बा गेताड् रि ख्राचिबा नितिजुगु महत्वपुर्न मुला ?	८

सहभागितामूलक हचुल्टिम् स्हेड्वा टिम्

सहभागितामूलक हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइरि मोककोन् नागरिकजुगु गिक्तासि हचुल्साला महत्वपुर्न मुद्दाजुगुदा सम्बोधन लाखाम्बा हचुल्टिम् स्हेड्वारि भोकिन्मुला । चुराइवा अभ्यास सफल तावारि खाम्साम् हचुल्टिम्दा जनतासे ह्वाइलान् म्हान्वा मुला । चुसे जनतारि गिक्ताना लासि सरकार थेन् जनतान्हाइला ब्रेल्वादा कोइना लामुला ।

हचुल्टिम्सभाग्याम् सोबा हचुल्टिम्दा जनसर्मथन तामुला । हचुल्टिम्सभारि जनतासे दाम्बा म्हिजुगु सभासद् तामुला । नेपालसे छार् हचुल्टिम् स्हेड्मा हचुल्टिम्सभाला गठन लावा मुला । हचुल्टिम् स्हेड्वा ताम्रि जनतादा जान्कारि पिन्सि थेनि मोककोन्दा भोकिन्ना लावारि सहभागितामूलक ग्येताइ सेइतोबा मुला ।

हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइदा समावेसि सोवारि हचुल्टिम्सभासे दिरि त्रिवाराइवा मुद्दाजुगुदा साइतो वा मुला :

१. हचुल्टिम्सभा बिवा तिला हिन्ना ?
२. सहभागितामूलक हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइ खाराइवा गेताइ हिन्ना ?
३. हचुल्टिम्सभारि हचुल्टिम्ला मस्यौदा सोबा कार्यविधिजुगु तिला-तिला हिन्ना ?
४. हचुल्टिम्रि जनताला सेम् खाराइलासि प्रतिविम्बित् लावारि खाम्ला ?
५. हचुल्टिम्दा खाराइलासि अन्तिम रूप् पिन्मुला ?
६. हचुल्टिम्सभासे जनताला हचुल्टिम् हिन्ना बिसि खाराइलासि सेना लाला ?
७. हचुल्टिम् स्हेड्वारि जनसहभागिता ल्हेना लावारि खाराइवा उपायजुगु म्हाइवारि खाम्ला ?
८. हचुल्टिम् स्हेड्वा ताम्रि नेपालला दोइराब् खाराइवा मुला ?
९. हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइरि खाचिवा मितिजुगु महत्वपुर्न मुला ?

१. हचुल्टिम्सभा सिधा तिला हिन्ना ?

हचुल्टिम्थोरि जनताला ह्वाइला बिवाताम् सुनिश्चित लासि जनता थेन् हचुल्सान्हाइरि कोइवा ब्रेल्वा स्हेड्वारि हचुल्टिम्सभा तोबा हिन्ना । नेपाल्रि निर्वाचित हचुल्टिम्सभा समावेसि मुला तिलादा बिसाम् चु हचुल्रि दात्तेमुवा सङ्क्रमणकालला व्यवस्थापन थेन् हचुल्टिम् स्हेड्वा ह्वाइवा गेताइ लावाला निम्ति गठन्तावा चु गि प्रतिनिधिमुलक निकाय् हिन्ना । हचुल्टिम्सभाला गेताइजुगुरि कानुन्रि संशोधन लाबा, हचुल्सा सञ्चालन लाबा, थेन् नेता नियुक्ति लाबा गेताइयनोन् तामुला । नेपाल्रि हचुल्टिम्सभाला गेताइ चुनोन् अनुरूप मुला, तिलदाबिसाम् चुरि चुसे छार् हचुल्टिम् स्हेड्वा लाबा थेन् व्यवस्थापकिय निकायला रूप्रि गेताइ सोबा जिम्मेवारि याइमुला ।

नेपालिजुगुसे २०६४ चैत्र २८ गते हचुल्टिम्सभारि सभासद्जुगुला निर्वाचन् लामाहेन्छे, हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइरि थेनिगादेला सहभागिता ल्हेवा मुला । हचुल्टिम्सभारि नेपालला ग्लगलाला ६०१

सभासद् मुला । सभासदजुगुरि म्रिड्कोला, जनजाति-आदिवासी थेन् धार्मिक समुदायजुगु, दलित थेन् लिच्छाथान्वा क्षेत्रला प्रतिनिधिजुगु नोन् मुला ।

२. सहभागितामुलक हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड् तिला हिन्वा ?

हचुल्टिम् हचुल्साला ग्रेन् कानुन् हिन्वा । हचुल्साला मोककोन् कानुनजुगु चुरि आधारित् तामुला । चुसे सरकारला सरचना, गेताड्, गेठिम्, याड्ताम थेन् जिम्मेवारि स्थापित लामुला । हचुल्टिम्से नागरिक् याड्ताम् नोन् पहिचान् लामुला ।

सहभागिमुलक हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्से नागरिकजुगुदा हचुल्टिमरि ह्वाड्से म्हान्वा राड्बा सेम् ल्हेनालाबा थेन् हचुल्सा स्हेड्वारि सहभागि तावारि गोना लामुला । चु गेताड्से जनतादा हचुल्टिम्से ला ताम्रि सजग लासि खाइमागिक् दाम्तोबा जटिल विकल्पजुगु गोना लामुला ।

हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्मि मोककोन नेपालिला सहभागिता तागाइ बिवा उद्देश्यसे हचुल्टिम्सभाला गेताड्दा खुला थान्वामुला । सन् २००८ ला नोभेम्बर महिनारि हचुल्टिम्सभासे गेताड्मिम् नियमावलि २०६५ तयार लाजि, थेसे हचुल्टिम्ला मस्यौदा तयार लाबा समित्तिजुगुला गठन, हचुल्टिम्सभाला व्यवस्थापकिय भुमिका व्याख्या लाबा थेन् हचुल्टिम् स्हेड्वासिजिन्वा मिति तय लाबा मुला । सन् २००९ ला मार्च महिनारि सभासदजुगु नेपाल्ला महत्वपुर्न मुद्दारि नेपालि नागरिकजुगुला ताम् गोवारि हचुल्साला निर्वाचन क्षेत्रजुगु कोर्जि । सभासदजुगुसे थेनिजुगुदा प्रस्नावलिरि ब्रिवा भेन् आहिन् थेनिगादेथेन् छ्चाम् संवैधानिक मुद्दाजुगुरि अनौपचारिक छलफल्य् नोन् लाजि । हचुल्टिम्सभासे जनताथेन्छ्चाम् ताबा चुराड्बा परामर्सजुगुरि प्रेसित सुभाजुगुदा हचुल्टिम्ला मस्यौदारि समावेस् लातोबा मुला । चुराड्लासि सोबा प्रारम्भिक मस्यौदादा थेलिच्छा दोसि सुभाजु सड्कलन लावारि हचुल्न्हाड्मि वितरण लाला । होराड्लासि हचुल्टिम् सोमाहेन्से चु छ्चार हचुल्टिम् म्हान्वा राड्बा ताजि आतानि विसि जनताला प्रतिनिधिला हैसियतसे सभासदजुगुसे थेथोरि मतदान लाला ।

(हचुल्टिम्ला गेताड् तालिका तोसाम् स्निहो)

३. हचुल्टिम्सभाव्याम् हचुल्टिम्ला मस्यौदा ओधा व्ये टिमजुगु तिला-तिला हिन्वा ?

हचुल्टिम्सभा नियमावलिसे हचुल्टिम्सभादा हचुल्टिम्ला मस्यौदा सोबा थेन् विधायिकि निकाय्ला गेलाबा दोहोरो कार्यादेसा पिन्वा मुला । नियमावलिसे सहभागिमुलक हचुल्टिम्ला मस्यौदा तयार लाबालारि गोर्कि संवैधानिक समिति, व्यक्तिगत याड्ताम, सड्घियता, थेन् गोर्कि स्वतन्त्र न्यायपालिका ह्वाड्बा महत्वपुर्न मुद्दाजुगुदा सम्बोधन लाबालारि गोर च्युइ (१०) विषयगत समिति थेन् गोर सोम् (३) प्रक्रियागत समिति सोबा प्रावधान मुला । संवैधानिक समितिरि ६९

सदस्य मुला विसाम् विषयगत थेन् कार्यविधि समिति प्रत्येकरि ४३ सदस्यजुगु मुला । हचुल्टिम्सभारि प्रतिनिधित्व तावा राजनितिक दलजुगुला आधार्रि समितिला सदस्यजुगु दाम्बा मुला । थेराड्लामा अल्पसङ्ख्यक समुह, मिड्कोला, आदिवासि-जनजति, मुसलमान थेन् लिच्छाथान्वा क्षेत्रला प्रतिनिधित्वदा नोन् ध्यान पिन्वा मुला ।

हचुल्टिम् ब्रिवा जिम्मेवारि संवैधानिक समितिदा पिन्वा मुला । विषयगत समितिरि पारआदिवा खाचिबाइ महत्वपुर्न मुद्दा संवैधानिक समितिला जिम्मेवारि न्हाड्रि थान्वा मुला । पाड्गे, हचुल्टिम्ला प्रस्तावना, संकटकालिन याड्ताम, थेन् संशोधन लातोवा ताम् संवैधानिक समितिसे ब्रिला ।

हचुल्टिम्ला गिक्न्हि भाग्ला प्रारम्भिक मस्यौदा तयार लावा जिम्मेवारि विषयगत समितिदा मुला । संवैधानिक समितिसे चु मोक्कोन् भोजुगुदा संकलन लासि मस्यौदा हचुल्टिम् सोला । विषयगत समितिजुगु चुराड्बा मुला :

१. मौलिक याड्ताम थेन् निर्देशक सिद्धान्त समिति
२. अल्पसङ्ख्यक थेन् सिमान्तिकृत समुदायला याड्ताम संरक्षण समिति
३. हचुल्लाला पुनर्संरचना थेन् हचुल्लाला बाड् भोलावा समिति
४. व्यवस्थापकिय अङ्गला स्वरुप निर्धारण समिति
५. हचुल्लाला सासकिय स्वरुप निर्धारण समिति
६. न्यायप्रणालि समिति
७. संवैधानिक निकायला संरचना निर्धारण समिति
८. प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक याड्ताम् थेन् राजस्व पोलावा समिति
९. रिम्टिम् थेन् हचुल्लादा कोड्नालाबाला आधार निर्धारण समिति
१०. हचुल्लाला हित संरक्षण समिति

विषयगत समितिजुगुसे ह्वाड्ला विषयवस्तुरि अवधारणापत्र थेन् प्रारम्भिक मस्यौदा प्रतिवेदन सोसि हचुल्टिम्सभारा दोन्तोवा मुला । चु अवधारणा थेन् प्रतिवेदन हचुल्टिम्सभाला सुभावा थेन् निर्देशन संवैधानिक समितिरि पुड्सेदा मुला । चुराड्बा सुभावा थेन् निर्देशनला आधार्रि हचुल्टिम्ला मस्यौदा सोवा ग्ये संवैधानिक समितिला हिन्ना ।

समितिजुगुला ताम् गोतोसाम् स्हिगो http://www.can.gov.np/doc_folder/20CA%20RULES%20OF%PROCEDURE_FINAL.pdf

४. हचुल्टिम् ओघाटि जनताला सेम् खाशड्लाशि प्रतिविम्बित् लाघाटि खाम्ला ?

हचुल्टिम् स्हेड्वाला गोरकि महत्वपुर्न पक्ष जनसहभागिता हिन्ना । सहभागितामुलक हचुल्टिम् स्हेड्मा नागरिकला सक्रिय सहभागिता, सरकार्रि नागरिकला संलग्नता, जनताला हचुल्टिम्थोरि

अपनत्वला विकास, चु गेताड्दा वैधता पिन्वा ताम्दा थिवा मुला । चु प्रक्रिया सफल तामा चुराड्वा गेताड्दरि नागरिकजुगुसे हचुल्टिम् हाड्लान् म्हान्वा मुला, हचाड् मोकोन् गिक् हिन्ना विवा सेम् ल्हेसि हचुल्सा थेन् जनतान्हाड्दला ब्रेल्वा कोड्सि निमुला ।

स्यान् गोर् सोम् प्रक्रियागत समितिजुगु हचुल्टिम् स्हेड्वा प्रशासकिय समिति हिन्ना । चुग्याम् नागरिक्ला सुभावजुगु हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्दरि बावा ग्ये ताला । समितिजुगु दिरि ब्रिवा राड्वा ताला :

१. नागरिक सम्बन्ध समिति
२. जनमत ह्पुलावा थेन् समन्वय समिति
३. क्षमता अभिवृद्धि थेन् स्रोत व्यवस्थापन समिति

नागरिक सम्बन्ध समितिला ग्ये हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्दरि नागरिकजुगुसे हाराड्दलासि भोकिन्वारि खाम्ला विवा हिन्ना । चु समितिसे मोककोन् नेपालिला गुड्दरि हचुल्टिम्सभा थेन् हचुल्टिम्ला ताम्ला सुचना दोन्वारि अभियान लामुला । हचुल्टिम् ब्रिवाला डाच्छाला चरन्रि नागरिक्ला दृष्टिकोण समाविष्ट लावारि नागरिक सम्बन्ध समितिसे प्रस्नावलि सोवा मुवा । हचुल्टिम्ला मुद्दाजुगुला ताम्दरि सुभाव ह्पुलावारि सभासदजुगु प्रस्नावलि पुड्सि नाम्सादिमिरि निवा मुला । सन् २००९ ला मार्च महिनाला हाप्ता सोम्दे सभासदजुगुसे ग्यारजातोड्जा प्रस्नावलि भराप्लावा मुवा । भराप्लावा प्रस्नावलिजुगु हचुल्टिम्ला मस्यौदा सोमा समितिला सदस्यजुगुसे च्यावा-साड्वा लामुवा ।

जनमत सड्कलन थेन् समन्वय समितिला ग्ये हचुल्टिम्ला मस्यौदादा सञ्चार्ला विविध साधनग्याम् प्रचारप्रसार लावा हिन्ना । चु समितिसे मस्यौदा हचुल्टिम्ला ताम्दरि सार्वजनिक सुनुवाड्, सेमिनार थेन् कार्यसालाजुगुला आयोजना लावा लामुला । चुराड्दलासिन् चु समितिसे नागरिकग्याम् सङ्कलित सुभावजुगुदा हचुल्टिम्सभारि बोरवा ग्ये लामुला ।

छेम्ता अभिवृद्धि थेन् स्रोत व्यवस्थापन समितिसे हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्दला ताम्दरि नागरिक थेन् सभासदला गुड्दरि अन्तरक्रियात्मक गेताड्जुगु स्हेड्वा लामुला । समितिला स्यान् ग्येजुगुरि सवैधानिक मुद्दाजुगुला ताम्दरि अनुसन्धानात्मक अध्ययन लावा, हचुल्टिम्सभा थेन् चुला समितिजुगुदा स्रोत सामाग्रि दोन्वा, होराड्दलासिन् स्रोत केन्द्र सोसि व्यवस्थापन लावा ग्ये लावा लामुला ।

५. हचुल्टिम्दा खाशड्दलासि अन्तिम रूप् पिन्मुला ?

नागरिकजुगुथेन् परामर्स तामाहेन्से जनताग्याम् याड्वा सुभावजुगुला आधाररि सवैधानिक समितिसे हचुल्टिम्ला मस्यौदाथोरि विचार लामुला । सवैधानिक समितिग्याम् मस्यौदा हचुल्टिम् सोमाहेन्छे होजा हचुल्टिम्दा अनुमोदनलावारि हचुल्टिम्सभारि पेस लामुला ।

अन्तरिम हचुल्टिम्ला धारा ७० रि छार् हचुल्टिम् पारित् लाबा प्रक्रियाजुग्ला ताम् ब्रिवा मुला । होजा धारा आन्सार हचुल्टिमसभासे छार् हचुल्टिम्ला प्रस्तावना थेन् धाराजुगुदा पारित लातोवा मुला । हचुल्टिमसभाला कुल सड्ख्याला कमसेकम दुइ/तिहाइ, (भो सोम्रि भो न्हि) सदस्यजुगुसे सर्वसम्मतिग्याम् हचुल्टिम्ला प्रस्तावना थेन् धाराजुगुला पक्षरि मतदान लासाम् पारित तावा ताम् मुला ।

सर्वसम्मति तावारि आखाम्साम् मस्यौदारि सहमतिरि दोवारि राजनितिक दलला गोबोनजुगुला गुड्रि परामर्श ताला । चुराइवा परामर्स तामाहेन्से प्रस्तावना थेन् धाराजुगुरि दहोसि मतदान ताला । होराइ तामा दुइ तिहाइला बहुमतग्याम् प्रस्तावना थेन् धाराजुगुरि समर्थन् तासाम् हेजा धाराजुगु पारित ताला । पारित तावारि आखाम्साम् प्रस्तावना थेन् धाराजुगुरि सहमति आतावा म्हान्सि मस्यौदा थेन् धाराजुगु दहोसि ब्रितोला ।

धारा १५७ रि राष्ट्रिय जनमतसंग्रहला प्रावधान नोन् मुला । जनतासे महत्वपुर्न मुद्दाला ताम्रि जनमतसंग्रहग्याम् मतदान लावारि खाम्ला । हचुल्टिमसभासे हचुल्टिम् पारित लाबा गेताइ राष्ट्रिय महत्वला विषय हिन्ना विसि किटान लासाम् जनमतसंग्रह लावारि खाम्ला ।

हचुल्टिम् पारित लाबा ग्येठिम् गोतोसाम् अन्तरिम् सीवधान २०६३ स्थिगो ।

<http://www.supremecourt.gov.np/ic.pdf>

६. हचुल्टिम्ला मस्यौदा ओघाटि जनसहभागितादा ल्हेवा लाघाटि खाटाइवा विधिजुगु प्रयोग लाघाटि खाम्ला ?

सहभागितामुलक हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताइवा सेड्वारि जनशिक्षा थेन् परामर्श अभियान तोला । चु गेताइरि जनताला ज्यानाले गोना थेन् भोकिन्नालावा विधिजुगु चुराइवा मुला :

- » ल्होलो-ल्होलो ग्योइजुगुरि हचुल्टिम्ला मस्यौदाजुगु
- » जनसाधारनला गुड्रि सर्वेक्षण थेन् प्रश्नावलि
- » सार्वजनिक सुनुवाइ, भेटघाट थेन् गोलमेच छलफल
- » टेलिभिजन थेन् रेडियो गेताइजुगु थेन् विज्ञापन
- » पत्रपत्रिकाला लेखरचना थेन् विज्ञापन
- » नाम्सादिम्रि सडक नाटक थेन् स्यावा गेताइजुगु
- » वेबसाइट ।

स्यान् हचुल्साजुगुसे अन्तर्राष्ट्रिय पक्षजुगु पाइगो युरोपेलि संघ, संयुक्त राष्ट्र संघ थेन् गैरसरकारि संस्थाजुगुदा साभेदारला रूपरि हचुल्टिम्ला विषयरि जनतादा ज्यानाले गोना लावारि सहभागि दहोनालावा मुला । थेराइवा गेताइरि पारदर्सिताला प्रवृद्धन थेन् जनताला सल्लाहदा किन्वारि अन्तर्राष्ट्रिय थेन् राष्ट्रिय साभेदारजुगुथेन् छ्यामलावा गेताइजुगु लाभदायक संयन्त्र ताखाम्ला ।

७. नागटिकजुगुला योगदान्दा हचुल्टिम्सभासे खाशड्लासि थाहा याड्धाटि खास्ला ?

हचुल्टिम् स्टेड्वा गेताइरि नागरिक सहभागिता अनिवार्य तावा मुला । हचुल्साला हचुल्टिम् स्टेड्वा र मोक्कोन्से भोकिन्वासे जनतारि ह्वाइलान्बिवा सेम् पिन्वा मुला थेन् ल्होलो-ल्होलो जातजाति, आदिवासी थेन् धार्मिक समुह्ला समुदाय्ला रूप्परि हचुल्सा स्टेड्वा र ह्वालाला ।

जनसाधारणदा थेनिकादेला राय वा विचारजुगुथोरि ध्यान पिन्वा च्यावारि हचुल्टिम्सभासे थेराड्वा राय वा विचारजुगुथोरि तिला हाराड्वा गे लासिटिवा मुला बिवा बारेरि जनतादा थेना गोना लातोबा मुला । हचुल्टिम्सभासे जनताला योगदान्ला कदर लावारि ल्होलो-ल्होलो कदमजुगु किन्वारि खास्सेदा मुला :

- » ल्होलोल्होलो पत्रपत्रिका थेन् वेवसाइट मार्फत् हचुल्टिम्सभासे विचार तासिटिवा सुभावाजुगुला प्रकाशन लाबा ।
- » सुभाव संकलन्ला गेताइरि, याड्वा सुभाव संख्या थेन् थे सुभावजुगुला उपयोग हाराड्वा लासि तावामुला ह्वाड्वा प्रस्तावनारि थान्वा गे लाबा ।
- » मोक्कोन् बिमा भ्यावा सुभावजुगु प्रस्तुत लाबा नागरिकजुगुदा हचुल्टिम्सभाला समितिजुगुरि थेनिजुगुला सुभाव्थोरि छलफलला लागि ड्योड्वा ।
- » हचुल्टिम्सभा र याड्वा सुभाव संख्यासम्बन्धि साप्ताहिक, अद्यावधिक जानकारिला लागि हचुल्टिम्सभाला वेवसाइटमा “सुभाव सुचक” थान्वा ।
- » जिल्लाग्याम् याड्वा ज्यावा सुभावजुगु थेन् हचुल्टिम्सभासे थे सुभावजुगु खाराड्वा लासि प्रयोग लामुला बिवा योजना गाउँ विकास समिति र पुड्वा ।
- » ज्यावा सुभावजुगु थेन् थेनिला प्रयोगसम्बन्धि योजनाला ताम्परि छलफल लासि साप्ताहिक टेलिभिजन थेन् रेडियो गेताइरि प्रसारण लाबा ।

८. हचुल्टिम् स्टेड्वा ताम्परि नेपालला दोड्धाड् खाशड्धा मुला ?

नेपाल्परि हचुल्टिम् स्टेड्वा चु इहाछा हिन्ना । हाच्छाला हचुल्टिम् खेन्वोजुगुसे बिवा मुवा । थेनिसे थेदुइरि हचुल्टिम्सभाला प्रयोग लाबा आरेबा । हचुल्टिम् नोन् समावेश लासि बिवा आरेबा । सायद थेनोन् कारन्से हचुल्टिम्जुगु ह्वाड्वा दुइदोना टुआखाम्जि ।

नेपाल सरकार वैधानिक कानून २००४ (सन् १९४८) : राणा प्रधानमन्त्री पद्मशम्शेरसे वि.सं. २००३ (सन् १९४७) र संवैधानिक सुधार समितिला गठन लासि नेपाल्ला हचुल्टिम् सोवारि ग्यागारग्याम् खेन्वोजुगुदा वावा मुवा । नेपाल सरकार वैधानिक कानून २००४ से गोरू न्हि खाड्ला

व्यवस्था मुबा । प्रधानमन्त्रिदा ल्हानान् याड्ताम पिन्वा मुबा । थेसे गोर गिक् सदनला मोक्कोन थेन् अर्को सदनला बहुसंख्यक सदस्यजुगुला नियुक्तिला छ्चाम् रि खाचिबाइ नोन् विधेयक्दा अस्विकार लावारि खाम्वा मुबा । चु हचुल्टिम्ला घोषणा तामा विमा इहाच्छा मोहनशम्शेरयाम् पद्मशम्शेरदा गापुचि । होराड तासाइनोन् थेदुइला राजनैतिक अस्थिरतासेलामा वि.सं. २००७ (सन् १९५०) रि खासि मोहनशम्शेरसे वि.सं. २००४ ला हचुल्टिम्ला घोषणा लावारि बाध्य ताजि ।

नेपाल अन्तरिम शासन विधान, २००७ (सन् १९५१) : २००७ सालरि थे दुइला ग्ले त्रिभुवनसे भारतला खेन्वोजुगुला सहयोगरि नेपाल अन्तरिम शासन विधान २००७ सोबा मुबा । चु हचुल्टिम् भारतला हचुल्टिम् रि आधारित मुबा । चु अन्तरिम हचुल्टिम्से हचुल्ला कार्याकारि, व्यवस्थापकिय थेन् न्यायिक याड्तामजुगु ग्लेला यारि थान्वा मुबा । चु हचुल्टिम्से राजकिय सत्ता याड्वारि हचुल्टिम्सभाला निर्वाचनला आक्कान् लाबा मुबा होराड तासाइनोन् होजा निर्वाचन खाइमाइ आताजि । चुला ग्लारि ग्ले त्रिभुवन थेन् थेला जा महेन्द्रसे वि.सं. २०१९ (सन् १९५९) दोना शाहि हचुल्टिम् आसोदे दोना सरकार सोसिन् चिजि ।

वि.सं. २०१५ ला हचुल्टिम् (सन् १९५९) : चु हचुल्टिम्से ल्होलो-ल्होलो महत्वपुर्न याड्तामजुगु ग्लेला यारि थान्वासि पिन्जि । थेदुइला ग्ले महेन्द्रसे २०१५ सालरि प्रधानमन्त्रिदा वखास्त लासि संकटकालिन कानुन् जारि लाबा मुबा । चु ग्येसेलामा पन्चार्यति व्यवस्था बाबा मुबा । होजा व्यवस्थासे व्यवस्थापकिय बाड् ग्लेला यारि ताजि । २०३६ साल (सन् १९७५) दोना राजनैतिक दलजुगुदा प्रतिबन्ध लाजि । ग्ले महेन्द्रसे अर्धराजनैतिक थेन् न्यायिक संरचनाला छ्चाम् निर्दलिय हचुल्ला व्यवस्था लाजि । चुराड्वा शासकिय संरचना २०४६ सालला जनआन्दोलनदोना मुबा ।

नेपाल अधिराज्यला हचुल्टिम् २०४७ (सन् १९९०) : हयुल्सा क्योड्दोन ल्हेबा विरोधला कारण २०४६ सालरि थेदुइला ग्ले विरेन्द्रसे राजनैतिक दलजुगु थोरि मुबा प्रतिबन्ध ब्लाजि । थेसे कार्याकारि थेन् व्यवस्थापकिय याड्तामसहितला अन्तरिम सरकारला गठनला स्विकृति पिन्जि । राजनैतिक दलजुगु थेन् ग्लेला प्रतिनिधिजुगु मुबा संवैधानिक सुधार समितिसे हचुल्टिम्ला मस्यौदा तयार लाजि । ग्ले विरेन्द्रसे २०४७ कार्तिक २३ गते (१९९० नोभेम्बर) ला कुन् चु हचुल्टिम्ला घोषणा लाजि । चु हचुल्टिम्से नेपालरि बहुदलिय प्रजातन्त्रला स्थापना लाजि । २०५२ साल (सन् १९९६) रि माओवादिजुगुसे समावेशि हचुल्सा स्टेड्वारि जनयुद्ध तिजि ।

नेपालला अन्तरिम हचुल्टिम् २०६३ (सन् २००७) : वि.सं. २०६३ सालरि ग्ले महेन्द्रला सासन विरुद्ध देशव्यापि विरोध प्रदर्शन्ला कारण विघटित प्रतिनिधिसभा पुनर्स्थापना थेन् अन्तरिम सरकारला गठन ताजि । अन्तरिम सरकारसे नेकपा माओवादिथेन्छ्चाम् युद्धविराम् सम्भौता थेन् विस्तृत शान्ति सम्भौता लाजि । थे लिच्छा खेन्वोजुगु मुबा गोर्कि अन्तरिम हचुल्टिम् मस्यौदा समितिला गठन लाजि । चुसे नेपालला अन्तरिम हचुल्टिम् २०६३ ला मस्यौदा तयार लाजि । अन्तरिम हचुल्टिम् पारित तासिलिच्छा चु हचुल्टिम् दुरेम् संशोधन तासिजिन्वा मुला । अन्तरिम हचुल्टिम् थेन् चुरि मुबा संशोधनजुगुग्याम् ग्लेतन्त्रला उन्मूलन, सङ्घिय राज्यला घोषणा

थेन् हचुलचोहो (राष्ट्रप्रमुख) ला व्यवस्था लावा मुला । अन्तरिम् हचुल्टिम् २०६३ से नेपालरि हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्दरि ग्याम उन्वारि हचुल्टिम्सभाला गठन लावा मुला । २०६४ चैत्र २८ गते हचुल्टिम्सभाला निर्वाचनलिच्छा नेपालरि हचुल्टिम्सभाग्याम् हचुल्टिम् सोवा गेताड्दला लागि २०६५ जेठ लारि हचुल्टिम्सभाला गिक्छा वैठक टिजि ।

९. हचुल्टिम् स्हेड्वा गेताड्दरि खाचिषा नितिजुगु महत्वपुर्न मुला ?

भदौ २०६६ दोनाला, नेपाल्ला जनतासे थाहा याड्दतोवा हचुल्टिम् स्हेड्वा महत्वपुर्न नितिजुगु चुराड्दवा मुला :

२०६५ फागुन १५ गते - २०६६ जेठ ८ गते	विषय समितिला ह्वाड्दला अवधारणापत्रला आधाररि संविधानला प्रारम्भिक मस्यौदा तयार लासेदामुला ।
२०६६ जेठ ९ गते - २०६६ कार्तिक २९ गते	हचुल्टिम्सभारि प्रारम्भिक मस्यौदाजुगुरि छलफल ।
२०६६ मंसिर १ गते - मंसिर ३० गते	संवैधानिक समितिग्याम् हचुल्टिम्ला गिक्छा मस्यौदाला तयारि ।
२०६६ पुष १ गते - ७ गते	हचुल्टिम्ला गिक्छा मस्यौदाजुगुरि हचुल्टिम्सभारि छलफल ।
२०६६ पुष ८ गते - १५ गते	नेपाल राजपत्ररि गिक्छा मस्यौदाला प्रकाशन ।
२०६६ पुष २३ गते - माघ १५ गते	दोस्रो चरन्ला जन्तादा ड्चोड्दवा ग्ये चुवा ।
२०६६ माघ १६ गते - फागुन २२ गते	जनताला सुभावा ह्वाड्दलावा थेन् थे थोरि छलफल ।
२०६६ फागुन २३ गते - चैत्र ३ गते	सुभावाला आधाररि गिक्छा मस्यौदाला संशोधन ।
२०६६ चैत्र ४ गते - २०६७ जेष्ठ ७ गते	हचुल्टिम्सभाला सदस्यजुगुग्याम् संसोधनसहितला गिक्छा मस्यौदारि छलफल ।
२०६७ जेठ ८ गते - १४ गते	हचुल्टिम्ला अन्तिम मस्यौदाला तयारि थेन् अनुमोदन ।

हचुल्टिम्सभाला गेताड्द तालिकाला जानकारिला लागिर् च्चु वेबसाइट्दरि स्थिगो : http://www.ccd.org.np/pdf/NEW_CA_Timeline_en.PDF

छचोइला-शृङ्खलाला ताम्

हचुलठिमसभाला सदस्यजुगु थेन् स्यान् हचुलवाजुगुदा हचुलठिम स्हेइवा प्रकृयारि आसेनान् आतावा ताम् सेना-गोनालावा चु छचोइ-सिङ्खलाला उद्देश्य हिन्ना । चु प्रकाशनजुगुरि हचुलठिम्ला परिणाम्ला वारेरि अनुमान लावा अवधारनापत्र या प्रस्ताव या होराइवा मानासाय् आरे । चु शृङ्खला संयुक्त राष्ट्रसंघला विकास गेताइ (युएनडिपि) ला 'नेपालरि सहभागितामुलक संविधान स्हेइवाला लागिरि सहयोग' (एसपिसिबिएन) परियोजनाला समन्वय्ने नेपाल् थेन् अन्तर्राष्ट्रिय हचुलठिमखेन्पोजुगुला गोरगिक् प्रयास् हिन्ना ।

चु छचोइकादेदा आभून् ज्यावा स्होवारि राइनिला प्रतिक्रिया थेन् टिप्पनिला लागिरि अनुरोध मुला । ल्हानाविमा ल्हाना सुसुचित, प्रतिबद्ध थेन् रचनात्मक छलफलदा डाच्छा बोर्वारि चु प्रकाशनकादे सफल ताजि विसामजे उद्देश्यजुगु छारवारि खाम्ला । हाइनिसे दोन्वा टिप्पनिजुगुला आधाररि चु छचोइकादेला छारथेन् स्यान् सङ्स्करनजुगु तेवारि खाम्ला ।

चु सिङ्खलादा नेपाल्ला ल्हानान्से पाइवा ग्योइजुगुरि अनुवाद लामा ल्हानाविमा ल्हानान्से गोवारि खाम्गाइविसि खाम्देदोना प्रयास् लावा मुला । त्रिवा छिगुकादे डिक्पा आडिक्पा थेन् थेला प्रयास्ला ताम्नि ल्होलोल्होलो ग्योइ पाइवा थेमेकादेला गुइरि लिच्छा-लिच्छा छलफल थेन् वहस ताला । चु संवैधानिक् सम्वाद केन्द्रला उद्देश्य थे-राइवा वहसकादेदा थे ग्योइजुगुदा नोन् समावेस् लासि चु अभियान्नि समावेसिता थेन् पहुँचला ल्हानाविमा ल्हाना ल्हेना लावा हिन्ना ।

हचुल्सारि हचुल्ठिम् स्होबा गेरि सान्दर्भिक विसयवस्तुला ताम्रि सम्वैधानिक सम्वाद केन्द्रसे स्होबा शृङ्खलावद्ध पाठ्यसाम्ग्रिला गोरुगि बो चु छचोइ नोन् हिन्ना ।

सभासदजुगुथेन् छचाम् चु विसयवस्तुरि चासो थान्वा हचुलवाजुगुदा ग्रेन् सम्वैधानिक अवधारना थेन् मुद्दाजुगुरि बो किन्पुड्वा चु शृङ्खलावद्ध प्रकाशन्ला उद्देश्य मुला । शृङ्खला न्हाइला बेनान् छचोइ नेपाल्रि पाइवा प्रमुख ग्योइकादे (ज्यार्दि, मैथिलि, भोजपुरि, थारु, मगर, तामाङ, बाइ) थेन् अङ्ग्रेजि ग्योइरि तेःवा मुला । चु पाठ्यसामाग्रीजुगुला श्रव्य संस्करन् (क्यासेट, डिभिडी) रिनोन् याइला । थेराइनोन् लासिन् अनलाइनरि नोन् थान्वा मुला ।

गिकछा ताइरि चु प्रकासन सिङ्खलारि थान्वा विसयवस्तुकादे चुराइवा मुला - हचुलसा थेन् धर्म, सङ्घिय प्रणालि, हचुल्ठिम्रि म्हिलुइला याइताम, आदिवासी जनजातिला याइताम, अल्पसङ्ख्यककादेला याइताम, सरकारला प्रणालिजुगु, स्वतन्त्र न्यायपालिका, स्थानिय स्वसासन, विविधता थेन् सामाजिक समावेसिकरण थेन् सहभागितामूलक हचुल्ठिम् स्हेइवा प्रक्रिया ।

सवैधानिक संवाद केन्द्र

सोम्छा थेन व्लिच्छा तल्ला, अल्फा वेटा कम्प्लेक्स, बुद्धनगर, याम्बु

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेवसाइट : www.ccd.org.np

